

АНДЖЭЙ САПКОЎСКИ

ВЯДЗЬМАР

КРОЎ ЭЛЬФАЎ

Пераклала з польскай
Кацярына Маціеўская

Мінск
Выдавец А. М. Янушкевіч
2021

УДК 821.162.1-31
ББК 84(4Пол)-44
С19

Пераклад з польскай паводле выдання:
Sapkowski A. Wiedźmin. Krew elfów.
Warszawa: SuperNOWA, 2014.

Публікуецца з дазволу аўтара і яго літаратурных агентаў,
NOWA Publishers (Польшча) пры садзейнічанні
Агенцтва Аляксандра Каржанеўскага (Расія)

Мастацкае афармленне
Уладзіслава Пятручыка

Сапкоўскі, А.

С19 Вядзьмар. Кроў эльфаў / Анджэй Сапкоўскі ; пер.
з пол. К. С. Маціеўскай. — Мінск : А. М. Янушкевіч,
2021. — 368 с. : іл.
ISBN 978-985-7210-97-8.

Галоўнае пытанне, што стаіць перад героямі трэцяй кнігі пра вядзьмара Геральта з Рывіі, — пытанне выбару. У барацьбе за ўласнае выжыванне і выжыванне свайго свету ў кожнага свая праўда, але што рабіць, калі разумееш, што ўсе праўды і ўсе істоты роўныя? Любы выбар можа аказацца памылкай, самы правільны выбар можа прывесці да жахлівых наступстваў, але найвялікшая памылка — увогуле не зрабіць выбару.

Сага Анджэя Сапкоўскага — адзін з найлепшых узораў літаратуры ў жанры фэнтэзі. Яе героі даўно сталі культавымі персанажамі сярод чытачоў па ўсім свеце.

УДК 821.162.1-31
ББК 84(4Пол)-44

ISBN 978-985-7210-97-8

Copyright © Andrzej Sapkowski, 1994
© Маціеўская К. С., пераклад на беларускую мову, 2021
© Афармленне, выданне на беларускай мове. Выдавец А. М. Янушкевіч, 2021

Elaine blath, Feainnewedd
Dearme aen a'cáelme tedd
Eigean evelienn deireádh
Que'n esse, va en esseáth
Feainnewedd, elaine blath!

*«Кветачка»,
кальханка і вядомая
дзіцячая лічылка эльфаў*

Сапраўды кажу вам: надыходзіць век мяча і сякеры, век воўчай завеі. Надыходзіць Час Белай Стыні і Белага Бляску, Час Вар'яцтва і Час Пагарды, Tedd Deireádh, Час Канца. Свет загіне сярод маразоў — і адродзіцца з новым сонцам. Адродзіцца са Старэйшай Крыві, з Hen Ichaer, з пасеянага зярнятка. Зярнятка, што не ўзыдзе, але ўспыхне агнём.

Ess'tuath esse! І станецца так! Шукайце знакі! А якія тое будуць знакі, вясчую вам: найперш сплыве зямля крывёю аэн-сэйдэ, крывёю эльфаў...

*Aen Ithlinnespeath,
прадказанне Ітліны Аэгли аэн Аэвэньен*

РАЗДЗЕЛ I

Горад гарэў.

Вузкія вулачкі, што вялі да рова, да першага ўступа, вывяргалі дым і жар, языкі агню пажыралі цесна стуленыя дахі сядзіб, лізалі замкавыя муры. З захаду, з боку партовай брамы, далятаў шум — водгулле зацятай бітвы, глухія ўдары тарана, ад якіх тросся мур.

Нападнікі наскочылі на іх знянацку — праламалі барыкаду, якую бараніла купка месцічаў з алебардамі і арбалетчыкаў з гільдыі. Коні ў чорных вальтрапах пераляцелі загароду як прывіды, і зіхоткія клінкі пачалі сеяць смерць між абаронцаў барыкады, што марна намагаліся ўцячы.

Цыры адчула, што рыцар, які вёз яе на луцэ сядла, рэзка спыняе каня. Пачула яго крык. Трымайся, крычаў ён. Трымайся!

Іншыя рыцары ў колерах Цынтры апярэдзілі іх і на скаку ўрэзаліся ў нільфгаардцаў. Цыры ўбачыла гэта краем вока, на адзін момант — шалёны вір чорных і блакітна-залатых плашчоў у атачэнні ляскату сталі, грукату мячоў на шчытах, іржання коней...

Крык. Не, не крык. Выццё.

Трымайся!

Страх. Кожны ўдар, кожны штуршок, кожны скок каня балюча разрывае далоні, што ўчапіліся ў рэмень. Сутаргава скурчаныя ногі не знаходзяць апоры, вочы слязязца ад дыму. Рука, якая абдымае яе, не дае дыхаць, жахліва сціскае горла і рэбры. Вакол разносіцца крык — яна ніколі дагэтуль не чула такога. Што трэба рабіць з чалавекам, каб ён так крычаў?

Страх. Страх, які знерухомлівае, паралізуе, душыць.

І зноў ляскае жалеза, хрыпенне коней. Хаты вакол танцуюць, і ахопленыя агнём вокны раптоўна апынаюцца там, дзе толькі што была брудная вулачка, высланая трупамі і заваленая кінутым майном уцекачоў. Рыцар за спінай Цыры заходзіцца дзіўным хрыплым кашлем. Далоні, што ўчапіліся ў рэмень, залівае кроў. Выццё. Свіст стрэл.

Штуршок, падзенне, балючы ўдар аб даспех. А побач грукочуць капыты, над галавой праносіцца конскае бруха ў патрапанай папрузе, яшчэ адно конскае бруха, над якім развяваецца чорны вальтрап... Крактанне — зусім як у дрывасека, што валіць дрэва. Але гэта не дрэва — гэта жалеза па жалезе. Крык, глухі і здушаны, — і зусім побач з Цыры нешта вялікае і чорнае з плюскатам валіцца ў грязь, пырскаючы крывёй. Нага ў даспеху дрыгаецца, кідаецца, угрызаецца ў зямлю вялізнай шпорай...

Рывок. Нейкая сіла цягне яе наверх, усаджвае на лuku сядла. Трымайся! І зноў шалёны разгон, дрогкі галоп. Рукі і ногі адчайна шукаюць апоры. Конь становіцца дыбка. Трымайся!.. Ніякай апоры. Ніякай, ніякай... Толькі кроў. Конь падае. Адскочыць немагчыма, немагчыма выслізнуць, вырвацца з кальца рук у кальчужным панцыры. Немагчыма ўцячы ад крыві, што ляціць на галаву, на шыю...

Штуршок, хлюпанне гразі, моцны ўдар аб зямлю — дзіўна нерухомую пасля шалёнага галопа. Пранізлівы віск і хрыпенне каня, які спрабуе падняць круп. Грукат падкоў, мігаценне бабак і капытоў. Чорныя плашчы і вальтрапы. Крык.

А ў вулачцы — агонь, чырвоная рыклівая сцяна агню. І на яе фоне — вершнік: вялікі, галавою, здаецца, сягае дахаў у полымі. Конь пад чорным вальтрапам танцуе, трасе галавой, іржэ.

Вершнік глядзіць на яе. Цыры бачыць, як блішчаць вочы ў шчыліне вялікага шалома, аздобленага крыламі драпежнай птушкі. Бачыць водбліск пажару на шырокім клінку мяча ў нізка апушчанай руцэ.

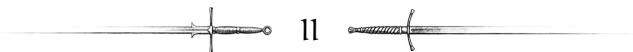
Вершнік глядзіць. Цыры не можа паварушыцца — перашкаджаюць змярцвелыя рукі забітага, што абвілі яе пояс. Нешта цяжкае і мокрае ад крыві ляжыць на яе сцягне, знерухомлівае і прыціскае да зямлі.

А яшчэ знерухомлівае страх. Жахлівы страх, які скручвае вантробы і праз які Цыры перастае чуць віск параненага каня, выццё пажару, перадсмяротныя крыкі людзей і грукат барабанаў. Адзінае, што ёсць, што лічыцца і што мае значэнне, — страх. Страх, які ўвасобіўся ў чорнага рыцара ў апераным шаломе — рыцара, што застыў ля чырвонай сцяны раззлаванага полымя.

Вершнік асаджвае каня, крылы драпежнай птушкі на яго шаломе трапечуць, птушка зрываецца ўніз. Каб накінуцца на безабаронную, паралізаваную страхам ахвяру. Птушка — а можа, і рыцар — крычыць, верашчыць жахліва, аглушальна, пераможна. Чорны конь, чорны даспех, чорны крылаты плашч, а за імі — агонь, мора агню.

Страх.

Птушка верашчыць. Крылы трапечуць, пёры б'юць па твары. Як страшна.

Ратуйце! Чаму ніхто не ратуе? Я адна, я маленькая, безабаронная, не магу варухнуцца, са сціснутага страхам горла нават крык не рвецца. Чаму мяне ніхто не ратуе?

Мне страшна!

Бляск вачэй у шчыліне вялізнага крылатага шалома. Усё засланяе чарната плашча...

— Цыры!

Яна прачнулася здранцвелая, абліваючыся потам, а яе ўласны крык — той, што яе абудзіў, — усё яшчэ дрыжаў, вібраваў дзесьці ўнутры, пад грудзінай, абпальваючы перасохлае горла. Балелі рукі, што ўчапіліся ў дзяржку, балела спіна...

— Ціха, Цыры, ціха.

Стаяла ноч, цёмная і ветраная, у якой меладычна і аднастайна шумелі сасновыя кроны, рыпелі камлі. Не было больш пажару і крыку — толькі гэтая шумлівая калыханка. Побач пульсавала святлом і цяплом вогнішча на прывале, агонь пабліскваў на спражках збруі, рассыпаўся чырвонымі адбіткамі аб рукаятку і акоўку мяча, прыхіленага да сядла, што ляжала на зямлі. А іншага агню і іншага жалеза не было. А рука, што кранала яе шчаку, пахла скурай і попелам. Не крывёй.

— Геральт...

— Гэта проста сон, кепскі сон.

Падкурчыўшы рукі і ногі, Цыры моцна задрыжала.

Сон. Проста сон.

Вогнішча ўжо амаль згасла, бярозавыя палены, чырвоныя і празрыстыя, патрэскаюць, пырскаюць блакітным агнём. Агонь асвятляе белыя валасы і рэзкі профіль мужчыны, які захутвае яе ў кажух і дзяржку.

— Геральт, я...

— Я з табой. Спі, Цыры. Табе трэба адпачыць. У нас доўгая дарога наперадзе.

Я чую музыку, раптам падумала яна. У гэтым пошуме... музыка. Музыка лютні. І галасы. Прынцэса Цынтры... Дзіця наканавання... Дзіця Старэйшай Крыві, крыві эльфаў. Геральт з Рывіі, Белы Воўк, і яго наканаванне. Не, не, гэта ж легенда. Выдумка барда. Яна памерла. Забітая на гарадскіх вуліцах, калі спрабавала ўцячы...

Трымайся... трымайся...

— Геральт...

— Што, Цыры?

— Што ён мне зробіў? Што тады здарылася? Што ён... мне зробіў?

— Хто?

— Рыцар... Чорны рыцар з пер'ем на шаломе... Я нічога не помню. Ён крычаў... і глядзеў на мяне. Я не помню, што здарылася. Толькі тое, што мне было страшна... так страшна...

Мужчына нахіліўся, і ў яго вачах заблішчала полымя вогнішча. У яго дзіўныя вочы. Вельмі дзіўныя. Калісьці Цыры баялася гэтых вачэй, не любіла глядзець у іх. Але вельмі даўно. Вельмі.

— Я нічога не помню, — прашаптала яна, шукаючы яго руку — цвёрдую і шурпатую, як неапрацаванае дрэва. — Той чорны рыцар...

— Гэта быў сон. Спі спакойна, яно ніколі не вернецца.

Калісьці Цыры ўжо чула такое. Ёй казалі гэта безліч разоў, шматкроць супакойваючы, калі яна прачыналася сярод ночы ад уласнага крыку. Але цяпер усё было іначай. Цяпер яна верыла. Бо цяпер гэта гаварыў Геральт з Рывіі, Белы Воўк, Вядзьмар. Той, хто быў яе наканаваннем. Той, каму яна была прызначаная. Вядзьмар Геральт, які адшукаў яе сярод вайны, смерці і распачы, забраў з сабой і паабяцаў, што яны больш ніколі не расстануцца.

Яна заснула, трымаючы яго за руку.

Бард скончыў спяваць. Злёгка нахіліўшы галаву, ён яшчэ раз сыграў на лютні асноўны матыў балады — пяшчотна, ціха, на тон вышэй за вучня, які яму акампаніраваў.

Усе маўчалі. Апроч рэха апошніх нот чуваць было, як ціха шуміць лісце і рыпяць сукі велізарнага дуба. А потым раптам працягла замэкала каза, прывязаная пастронкамі да аднаго з вазоў вакол старадаўняга дрэва. І адразу, нібыта гэта быў сігнал, устаў адзін са слухачоў, што сядзелі вялікім паўколам. Адкінуўшы на плячо сіні, расшыты золатам плашч, ён вытанчана і цырымонна пакланіўся.

— Дзякую, маэстра Казялец, — звонка, хоць і нягучна, сказаў ён. — То няхай я, Радкліф з Аксэнфурта, Майстар Магічных Арканаў, прамоўлю словы ўдзячнасці твайму высокаму мастацтву і твайму таленту, з чым безумоўна пагодзяцца ўсе тут прысутныя.

Чарадзей абвёў позіркам таварыства — а сабралася тут добрая сотня, — што цесным паўколам расселася ля падножжа дуба, стаяла, сядзела на вазах. Слухачы ківалі галовамі, перашэптваліся. Некаторыя пачалі пляскаць у ладкі, некаторыя павіталі спевака падняўшы рукі. Узрушаныя жанчыны шмыгалі насамі і выпіралі вочы чым маглі — у залежнасці ад саслоўя, прафесіі і дастатку: сялянкі — рукой ці тыльным бокам далоні, жонкі купцоў — ільнянымі хусткамі, эльфійкі і шляхцічкі — батыстам, а тры дачкі графа Віліберта, які дзеля выступу слаўнага трубадура перарваў сакалінае паляванне і прыехаў з цэлай працэсіяй, аглушальна і пранізліва смаркаліся ў густоўныя ваўняныя шалікі колеру згнілай зеляніны.

— Не будзе перабольшаннем сказаць, — працягваў чарадзей, — што ты ўзрушыў нас да глыбіні душы, маэстра Казялец, змусіў задумацца і паразважаць, крануў нашы сэрцы. Прымі ж ад мяне — і ад нас усіх — словы павагі і ўдзячнасці.

Трубадур устаў і пакланіўся, абмахнуўшы калені чапліным пярком, прымацаваным да дзівачнага капялюшыка. Вучань перастаў граць, вышчарыўся і таксама пакланіўся, але маэстра Казялец пагрозліва зыркнуў на яго і ціха нешта прабурчаў. Хлопец апусціў галаву і зноў ціха забрынкаў на лютні.

Прысутныя ажывіліся. Пашаптаўшыся, купцы з караванаў прыкацілі пад дуб ладную бачурку з півам. Чарадзей Радкліф занурыўся ў ціхую размову з графам Вілібертам. Графскія дочки перасталі смаркацца і замілавана ўтаропіліся ў Казяльца. Але бард гэтага не заўважыў, бо акурат старанна ўсміхаўся, падміргваў і бліскаў зубамі гордай і маўклівай групе вандроўных эльфаў, а калі дакладней — адной з эльфійек, цёмнавалосай вялікавокай красуні ў маленькай гарнастаевай жакейцы. У Казяльца знайшліся канкурэнты: уладальніцу вялізных вачэй і маленькай жакейкі заўважылі і абстралялі позіркамі таксама яго слухачы — рыцары, шкаляры і ваганты. Эльфійка, несумненна задаволеная ўвагаю, церабіла карункавыя манжэты кашулькі, вейкі яе трапяталі, але таварышы абступілі яе цесным колам, не хаваючы непрыязнасці да залётнікаў.

Паляна, на якой стаяў дуб Блеабхэрыс, была месцам частых сходаў, прывалаў падарожных, сустрэч вандроўнікаў і славілася адкрытасцю і цяпцімасцю. Друіды, што апекаваліся векавечным дубам, называлі паляну «Месцам Прыязнасці» і з радасцю прымалі тут усіх. Але нават у выключных выпадках (напрыклад, пасля выступу

слаўнага на ўсё свет трубадура) падарожныя трымаліся ва ўласным, выразна аддзеленым ад іншых таварыстве. Эльфы гарнуліся да эльфаў. Рамеснікі-красналюды прыбіліся да сваіх узброеных да зубоў крэўных, нанятых для аховы купецкіх караванаў, і цярпелі побач хіба што гномаў-рудакопаў і фермераў-нізкарослікаў. Ад людзей усе нелюдзі дружна трымаліся на адлегласці. Людзі адказвалі нелюдзям узаемнасцю, але нават сярод іх саміх не назіралася еднасці. Шляхціцы пагардліва пазіралі на купцоў і латочнікаў, а салдаты з наёмнікамі адсоўваліся ад пастухоў у смярдзючых кажухах. Нешматлікія чарадзеі і іх паслядоўнікі адгарадзіліся цалкам і ўсіх прысутных шчодро абдорвалі пагардай. А фон для гэтай карціны стварала змрочная, панурая і маўклівая грамада сялян. Гэтыя ігнаравалі ўсё і ўсіх і нагадвалі войска: замест зброі над галовамі лесам уносіліся граблі, вілы і цапы.

Выключэннем, як звычайна, былі дзеці. Забарона шумець, накладзеная на час выступу барда, скончылася, і смаркатня з дзікімі крыкамі панеслася ў лес, каб з ім-пэтам аддацца там гульні, правілы якой ніколі не зразумеў бы той, што ўжо развітаўся са шчаслівымі гадамі дзяцінства. Маленькія людзі, эльфы, красналюды, нізкарослікі, гномы, паўэльфы, эльфы на чвэрць і карапузы з невядомым радаводам не ведалі і не прызнавалі расавага і грамадскага раздзялення. Пакуль што.

— Менавіта! — зароў адзін з рыцараў, худы дылда ў чорна-чырвоным дублеце, па якім крочылі тры вышытыя львы. — Добра пан чарадзеі сказаў! Прыгожыя балады, клянуся гонарам! Васпане Казялец, будзеце ў нас ля Лысарага (гэта замак майго сеньёра) — не вагайцеся ні хвіліны, заходзьце! Прыем вас як прынца — ды што там, як самога караля Візіміра! Прысягаю на мячы, многа я менестрэляў чуў, але куды ім да вас, маэстра! Прымі-

це ж ад нас, годных і радавітых, пахвалу і пашану вашаму майстэрству!

Казялец, які заўсёды выдатна адчуваў момант, падміргнуў вучню. Хлопец адклаў лютню і падняў з зямлі скрыначку, што служыла для збірання больш адчувальных сведчанняў пашаны. Потым завагаўся, абвёў позіркам натоўп... паклаў скрыначку назад і схпіў вялікае вядро, што стаяла побач. Юнацкую празорлівасць маэстра Казялец абдарыў ласкавай усмешкай.

— Маэстра! — закрычала станістая жанчына, што сядзела на павозцы з надпісам «Вера Лёвэнгаўпт і сыны», наладаванай плеценымі вырабамі. Сыноў відаць не было — пэўна, прасаджвалі зароблены маці капітал. — Маэстра Казялец, як жа так? Няўжо вы пакінеце нас у няпэўнасці? Гэта ж быў не канец балады? Заспявайце нам, што было далей!

— Песні і балады, мая пані, — пакланіўся трубадур, — не заканчваюцца ніколі, бо паэзія — вечная і бессмяротная, не ведае ні пачатку, ні канца...

— Але далей што было? — не здавалася гандлярка, шчодра і звонка сыплючы манеты ў падстаўленае вучнем вядро. — Ну хоць раскажыце, калі спяваць не хочаце! Імёнаў вы ў песнях не назвалі ніякіх, але мы ж ведаем, што апеты вамі вядзьмар — не хто іншы, як слаўны Геральт з Рывіі, а тая чарадзейка, да якой ён падае гарачым каханнем, — не менш знакамітая Енэфер. А Дзіця-Нечаканасць, абяцанае і наканаванае ведзьмару, — гэта ж напэўна Цырыла, няшчасная прынцэса са знішчанай захопнікамі Цынтры. Ну ці ж не так?

Казялец напышліва і таямніча ўсміхнуўся і абвясціў:

— Я спяваю пра ўніверсальнае, шчодрая дабрадзейка. Пра пачуцці, што могуць стаць доляю кожнага. Не пра кагосьці канкрэтнага.

— Так мы і паверылі! — зароў нехта з натоўпу. — Усе ведаюць, што папеўкі гэтыя — пра Геральта-ведзьмара!

— Так-так-так! — хорам запішчалі дочки графа Віліберта, спрабуючы высушыць мокрыя ад слёз шалікі. — Паспявайце яшчэ, маэстра! Што было далей? Вядзьмар і чарадзейка Енэфер урэшце знайшліся? І кахалі адно аднаго? І былі шчаслівыя? Мы хочам ведаць! Ну маэстра!

— Ды ну! — прахрыпеў верхавод групы красналюдаў, трасучы рудой акладзістай барадой да пояса. — Гаўно гэта ўсё — прынцэсы, чарадзейкі, каханне-наканаванне і іншыя бабскія казачкі. Гэта ж — ужо выбачайце, пан паэта — брахня, у сэнсе выдумка мастакоўская, каб прыгожанька было і кранальна. А вось ваенныя справункі, разню і рабаванне ў Цынтры, а яшчэ бітвы пры Марнадалі і Содэне — во гэта вы нам добра заспявалі, пане Казялец! Ух, за такое і срэбра сыпануць не шкада, радуе ваярскае сэрца гэткая песня. І бачна ж, што не ілжаце ні кроплі, гэта я кажу, Шэлдан Скагс, а Шэлдан Скагс ілганства ад праўды адрозніць, бо я там, пад Содэнам, быў, я там супраць нільфгаардскіх захопнікаў з сякераю ў руцэ стаяў...

— А я, Данімір з Троя, — крыкнуў худы рыцар з трыма львамі на дублеце, — удзельнічаў у абедзвюх бітвах за Содэн, а вас там штосьці не бачыў, пане красналюдзе!

— Бо пэўна вазы пільнавалі, — адрэзаў Шэлдан Скагс. — А я на перадавой быў, там, дзе горача!

— За языком сачы, барадаты! — пачырванеў Данімір з Троя, папраўляючы рыцарскі пояс, абцяжараны мячом. — Забыў, з кім гаворыш?

— Сам забыў! — красналюд пагладзіў заткнутую за пояс сякеру, павярнуўся да сваіх таварышаў і вышчарыўся. — Не, ну вы зірніце на яго. Рыцар шандарахнуты. Бач які герб завёў. Тры львы на ўвесь шчыт, два сярुць, адзін крычыць.

— Так, мір, мір! — уладны голас сівавалосага друіда ў белых шатах умомант згасіў спрэчку. — Няможна так, панове! Не тут, не пад галінамі Блеабхэрыса — дуба, старэйшага за ўсе сваркі і звадкі гэтага свету. І не ў прысутнасці паэта Казяльца, чые балады маюць вучыць нас любіць, а не грызціся.

— Правільна! — падтрымаў друіда нізкі тоўсты жрэц з бліскучым ад поту тварам. — Гледзіце — а вачэй не маецца, слухаецца — а вушы вашы глухія. Бо любові боскай няма ў вас, бо вы нібыта бочкі пустыя...

— Калі ўжо мы пра бочкі, — прапішчаў даўганошы гном з воза, аздобленага надпісам «Тавары з жалеза: выраб і продаж», — то, можа, вы, панове, выкацілі б яшчэ адну, га? Паэту Казяльцу дапраўды ў горле перасохла, а нам ад узрушэння — і пагатоў!

— Нібыта бочкі пустыя, сапраўды кажу вам! — перабіў яго жрэц, не збіўшыся ні на момант і не збіраючыся перарываць казань. — Нічога вы з балад пана Казяльца не зразумелі, нічому не навучыліся. Не ўсвядомілі, што балады гэтыя пра лёс чалавечы гавораць, пра тое, што цацка мы ў руках багоў, а нашы краіны — арэна для боскіх гульняў. Балады пра наканаванне кажуць, пра наша агульнае наканаванне, а легенда пра ведзьмара Геральта і прынцэсу Цырылу, хоць і ўплеценая ў палатно сапраўднай вайны, — толькі метафара, плён паэтычнага ўяўлення, і служыць ён таму, каб мы...

— Трызніш ты, муж святы! — зараўла з вышыні свайго воза Вера Лёвэнгаўпт. — Якая такая легенда? Не ведаю, як хто, а я з Геральтам з Рывіі знаёмая, на ўласныя вочы яго бачыла ў Вызіме, дзе ён з дачкі караля Фольтэста чары зняў. А потым яшчэ на Купецкім тракце сустрэла, дзе ён на просьбу гільдыі забіў лютага грыфа, што на караваны нападаў, і гэтым учынкам уратаваў

многім добрым людзям жыццё. Не, ніякая гэта не легенда і не казка. Праўду, чыстую праўду заспяваў нам тут маэстра Казялец.

— Пацвяджаю, — сказала стройная ваярка з чорнымі, гладка зачасанымі і заплеченымі ў тоўстую касу валасамі. — Я, Рэйла з Лірыі, таксама ведаю Геральта Белага Ваўка, славутага забойцу пачвар. І чарадзею Енэфер бачыла не раз і не два, бо бывала ў Аэдырне, у горадзе Венгербергу, дзе чарадзея жыла. Але пра тое, што гэтыя двое кахалі адно аднаго, мне не вядома.

— Гэта проста мусіць быць праўдай, — раптам меладычна прамовіла прыгожая эльфійка ў гарнастаевай жакейцы. — Такая цудоўная любоўная балада не можа маціць.

— Не можа! — хорам падхапілі дачкі графа Віліберта і як па камандзе выцерлі вочы шалікамі. — Нізашто!

— Васпане чарадзею, — звярнулася да Радкліфа Вера Лёвэнгаўпт, — дык кахалі ці не? Вы ж дакладна ведаеце, як там было насамрэч з ведзьмаром і Енэфер. Прыпадзіце завесу таямніцы!

— Калі песня гаворыць, што кахалі, — усміхнуўся чарадзей, — значыць, праўда, і каханне гэтае будзе жыць стагоддзямі. Сіла паэзіі.

— А кажучь, — нечакана заўважыў граф Віліберт, — што Енэфер з Венгерберга загінула на ўзгор'і Содэн. Колькі там чарадзеяк палегла...

— Няпраўда, — сказаў Данімір з Троя. — Няма на помніку яе імені. Гэта мае краі, я не раз на тым узгор'і быў і выбітыя на помніку надпісы чытаў. Тры чарадзейкі там палеглі. Трыс Мэрыголд, Літа Нэйд, якую называлі Карал... Хм-м... а трэцяе імя неяк з галавы вылецела...

Рыцар зірнуў на чарадзея Радкліфа, але той не прамовіў у адказ ні слова — толькі ўсміхнуўся.

— А той вядзьмар, — улез Шэлдан Скагс, — Геральт гэты, які тую Енэфер кахаў, дакладна ўжо галавой на-лажыў. Чуў я, што ўкаюкалі яго недзе ў Зарэччы. Забіваў пачвар, забіваў — і наскочыла каса на камень. Так яно, людцы, і бывае: хто мячом ваюе, той ад мяча гіне. Кожны калісьці сустрэне мацнейшага і з дамавінай заручыцца.

— Не веру, — стройная ваярка скрывіла бледныя ву-сны, гучна сплюнула і з хрустам скрыжавала на гру-дзях рукі ў кольчатым даспеху. — Не веру, што Геральту з Рывіі спаткаўся хтось мацнейшы. Мне здаралася ба-чыць, як гэты вядзьмар з мячом абыходзіцца. Хуткасьць у яго проста нялюдская...

— Добра сказана, — уставіў чарадзей Радкліф. — Ня-людская. Ведзьмары — мутанты, таму хуткасьць іх рэак-цый...

— Не разумею, пра што вы, пане чараўнік, — і вусны ваяркі скрывіліся яшчэ непрыемней. — Па-вучонаму балбочаце. А я вось што скажу: ніводзін фехтавальшчык, якога я ведала ці ведаю, не зраўняецца з Геральтам з Рывіі, Белым Ваўком. Таму і не веру, што яго маглі пе-рамагчы ў бойцы, як сцвярджае пан красналюд.

— І найлепшаму гамон, калі ворагаў мільён, — паву-чальна прамовіў Шэлдан Скагс. — Так гавораць эльфы.

— Эльфы, — холадна паведаміў высокі светлава-лосы прадстаўнік Старэйшага Народа, які стаяў побач з прыгожай жакейкай, — так прымітыўна выказвацца не прывыклі.

— О не, не! — запішчалі дочки графа Віліберта з-за зялёных шалікаў. — Вядзьмар Геральт не мог загінуць! Вядзьмар адшукаў наканаваную яму Цыры, а потым — чарадзейку Енэфер, і ўсе трое жылі доўга і шчасліва! Праўда, маэстра Казялец?

— Гэта ж балада была, паненкі зацныя, — пазяхнуў гном-півалюб, вытворца тавараў з жалеза. — Нашто ў баладзе праўды шукаць? Праўда — гэта адно, а паэзія — іншае. Возьмем хаця б... як яе там... Цыры? Нечаканасць тую славетную. Дык во яе пан паэта ўсю цалкам з пальца высмактаў. Не раз бываў я ў Цынтры і ведаю, што тамтэйшыя кароль з каралевай бяздзетныя былі, ні сына, ні дачкі не мелі...

— Ілганства! — крыкнуў руды мужчына ў куртцы з цюленевай скуры і з клятчастай хусткай, павязанай на лоб. — У каралевы Калантэ, Львіцы з Цынтры, была дачка, і звалі яе Павэта. Яна разам з мужам загінула падчас шторму, вір марскі праглынуў абаіх.

— Самі бачыце, што не ілгу! — паклікалі ўсіх у сведкі тавары з жалеза. — Не Цыры, а Павэта была каралеўнай Цынтры.

— Цырыла, якую называлі Цыры, акурат была дачкой той Павэты-тапельніцы, — растлумачыў руды. — І ўнучкай Калантэ. І не каралеўнай, а прынцэсай Цынтры. І тым самым наканаваным ведзьмару Дзіцем-Нечаканасцю. І гэта яе, яшчэ да яе нараджэння, каралева Калантэ паабяцала ведзьмару, як пан Казялец і праспяваў. Але ведзьмар не змог знайсці яе і забраць, тут шануюны паэта супраць праўды пайшоў.

— Пайшоў, а як жа, — улез у размову жылісты маладзён — мяркуючы па адзенні, чаляднік у вандроўцы перад экзаменам на майстра. — Не дагнала ведзьмара яго наканаванне. Цырыла загінула падчас аблогі Цынтры. Перш чым кінуцца ўніз з вежы, каралева Калантэ забіла ўнучку ўласнай рукой, каб не аддаваць яе ў нільфаардскія лапы.

— Ды не так яно было, ты што! — запратэставаў руды. — Прынцэсу забілі падчас разні, калі яна спрабавала ўцячы з горада.

— Ці так, ці гэтак, — крыкнулі тавары з жалеза, — але вядзьмар тую Цырылу не знайшоў! Збрахаў паэт!

— Але прыгожа збрахаў, — адзначыла эльфійка ў жакейцы, прыціскаючыся да высокага эльфа.

— Мы цяпер не пра паэзію, мы пра факты! — абурыўся чаляднік. — І я кажу, што прынцэса загінула ад рукі ўласнай бабулі. Гэта вам кожны, хто быў у Цынтры, пацвердзіць!

— А я кажу, што яе забілі на вуліцы, калі ўцякала, — не здаваўся руды. — Я, хоць і не з Цынтры, быў у атрадзе ярла са Скеліге, які ў час вайны гэтае каралеўства падтрымліваў. Кароль Цынтры Эйст Туршах, як усе ведаюць, акурат з астравоў Скеліге паходзіў і ярлу быў дзядзькам. А я ў атрадзе ярла біўся ў Цынтры і Марнадалі, а потым, пасля паразы, — пад Содэнам...

— Яшчэ адзін ветэран, — прабурчаў Шэлдан Скагс красналюдам, што скупіліся вакол яго. — Не прадыхнуць ад герояў з ваярамі. Гэй, шаноўныя, а ёсць сярод вас хоць нехта, хто не біўся ў Марнадалі ці пад Содэнам?

— Не з тых кпіш, Скагс, — дакорліва прамовіў высокі эльф, рукой абдымаючы красуню ў жакейцы — абдымаючы так, каб развеець магчымыя сумневы іншых уздыханцаў. Не думай, што ты адзін пад Содэнам змагаўся. Каб далёка не хадзіць — вось я таксама ў той бітве ўдзельнічаў.

— Цікава, на чым баку, — гучна прашаптаў Радкліфу граф Віліберт, што эльф цалкам праігнараваў.

— Усе ведаюць, — працягваў ён, нават не зірнуўшы на графа з чарадзеям, — што больш за сто тысяч ваяроў паднялася на другую бітву за Содэн і самае меншае трыццаць тысяч былі забітыя ці параненыя. Вялікая ўдзячнасць пану Казяльцу за тое, што ў адной са сваіх балад ён апеў той слаўны, але і страшны бой. І словах, і ў мелодыі

гэтай песні я пачуў не хвалу, а папярэджанне. І паўтару: лаўровы вянок і несмяротную славу заслужыў паэт, бо балада гэтая ў будучыні, магчыма, дапаможа пазбегнуць паўтарэння трагедыі, якою стала тая бязлітасная і непатрэбная вайна.

Граф Віліберт задзірліва зірнуў на эльфа:

— Як шмат цікавага вы вынеслі з гэтай балады, васпане. Непатрэбная вайна, кажаце? Пазбегнуць трагедыі ў будучыні хочаце? То бок калі б Нільфгаард напаў на нас зноў, вы б паралілі капітуляваць? Пакорліва прыняць нільфгаардскае ярмо?

— Жыццё — неацэнны дар, які трэба берагчы, — хладна адказаў эльф. — Нішто не апраўдвае разні і вынішчэння — а менавіта разнёй і вынішчэннем сталі абедзве бітвы за Содэн, і прайграная, і выйграная. Абедзве каштавалі вам, людзям, тысяч жыццяў. Вы страцілі нечуваны патэнцыял...

— Эльфійскія бздурны! — выбухнуў Шэлдан Скагс. — Дурная балбатня! Гэтыя страты былі цаной, заплачанай за тое, каб іншыя маглі жыць годна і мірна, каб не даць Нільфгаарду закуць нас у кайданы, асляпіць, загнаць пад бізун, у серныя рудні і саяльныя капальні. Тыя, хто загінуў геройскай смерцю і хто дзякуючы Казяльцу вечна будзе жыць у нашай памяці, навучылі нас бараніць свой дом. Спявайце вашы балады, пане Казялец, спявайце на кожным кроку. Гэты ўрок дымам не пойдзе, а прыдасца нам, вось пабачыце! Бо як не сёння, дык заўтра Нільфгаард рушыць на нас зноў, запомніце мае словы! Пакуль яны раны залізваюць і адпачываюць, але блізка той дзень, калі мы зноў убачым іх чорныя плашчы і пер’е на шаломах!

— Ды што ім ад нас трэба?! — зараўла Вера Лёвэнгаўпт. — Чаго яны прычэпіліся? Чаму не могуць пакі-

нуць нас у спакоі, не даюць жыць і працаваць? Чаго яны хочуць, нільфгаардцы гэтыя?!

— Нашай крыві! — рыкнуў граф Віліберт.

— І нашай зямлі! — узвыў нехта з натоўпу сялян.

— І нашых баб! — падхапіў Шэлдан Скагс, пагрозліва лыпаючы вачыма.

Некалькі чалавек хіхікнула, але цішком і ўбок. Думка, што нехта, апроч красналюдаў, можа захацець выключна непрывабных красналюдак, многіх, вядома, насмяшыла, але кпіць і жартаваць з такога было небяспечна — асабліва ў прысутнасці нізкіх прысадзістых барадатых ягамосцяў, чые сякеры і шаблі мелі непрямую звычку нечувана хутка выскакваць з-за паясоў. А красналюды, з невядомых прычын свята ўпэўнены, што ўсе на свеце, палаючы юрам, квапяцца на іх жонак і дачок, у гэтым пытанні былі шалёна датклівыя.

— Некалі гэта мусіла прыйсці, — нечакана абвясціў сівы друід. — Мусіла здарыцца. Мы забылі, што не адны на гэтым свеце, што мы не пуп зямлі. Нібы дурныя тлустыя карасі ў глеістым стаўку, мы не верылі ў існаванне шчупакоў. Мы самі дапусцілі, каб наш свет, нібы той ставок, забрудзіўся, закаламуціўся і заброснеў. Разгледзьцеся: усюды ліхадзейства і беззаконне, хцівасць, прага нажывы, сваркі, звадкі, заняпад маральнасці, непавага да любых каштоўнасцяў. Замест таго каб жыць як наказвае Прырода, мы Прыроду пачалі нішчыць. І што здабылі? Паветра, атручанае дымам доменных печаў, рэкі з ручаямі, апаганення гарбарнямі і разніцамі, бяздумна высечаныя лясы... Ха, ды нават на жывой кары святога дуба Блеабхэрыса — толькі зірніце, вось тут, над галавою пана паэта, — сцізорыкам выразалі гнюснасць. З памылкай прычым: мала таго што вандал гэта быў, дык яшчэ і невук непісьменны. Чаму вы дзівіцеся? Гэта і мусіла кепска скончыцца...

— Так-так! — падхпіў тоўсты жрэц. — Апамятайцеся, грэшнікі, пакуль яшчэ магчыма, бо гнеў багоў і помста над вамі! Успомніце прароцтва Ітліны, празорчыя словы пра боскую кару, што ўпадзе на галовы, ліхадзействам атручаныя: «Надыдзе Час Пагарды, і дрэва страціць ліст, бутон звяне, плод згіне і згоркне зерне, а даліны рэк не вадою папльвуць — лёдам. І прыйдзе Белая Стынь, а за ёй — Белы Бляск, і свет згіне ў замеці». Так мовіла прарочыца Ітліна! А перш чым станецца гэта, будуць нам знакі і прыйдзе пошасць, бо Нільфгаард — кара боская, помніце! Пуга, якою Несмяротныя хвошчуць вас, каб...

— Ды закрыў ты пашчу, святуля! — зароў Шэлдан Скагс, затупаўшы цяжэрнымі ботамі. — Аж млосна аж вашых забабонаў і трызненняў! Аж у кішках круціць...

— Асцярожна, Шэлдан, — з усмешкай перабіў высокі эльф. — Не кпі з чужой веры. Гэта і непрыгожа, і няветліва, і... небяспечна.

— Ды не кпіў я, — запратэставаў красналюд. — Я не сумняваюся ў існаванні бостваў, але мяне абурае, калі нехта ўмешвае іх у зямныя справы і вешае нам на вушы прароцтвы нейкай эльфійскай вар'яткі. Нільфгаардцы — зброя багоў? Лухта якая! Сягніце, людцы, памяццю ўглыб вякоў, у часы Дэзмада, Радавіда, Самбука, Абрада Старога Дуба! Што, не помніце? Бо жывяце нядоўга, як падзёнкі двухкрылыя, а я помню і вам нагадаю, як тут, на гэтых землях, было, калі вы сышлі са сваіх лодак на бераг у рэчышчы Яругі і ў дэльце Понтара. З чатырох суднаў стала тры каралеўствы, а потым мацнейшыя паглыналі слабейшых і так раслі, павялічвалі сваю ўладу. Заваёўвалі іншых, асімілявалі іх — і каралеўствы шырыліся, дзень пры дні большалі і мацнелі. А цяпер тое самае робіць Нільфгаард, бо гэта краіна магутная і з'яднаная, маналітная і злачынная. І калі вы не аб'яднаецеся

як яны, Нільфгаард вас праглыне зусім як шчупак караля, як мовіў вунь той мудры друід!

— А хай паспрабуюць! — Данімір з Троя выпнуў грудзі, аздобленыя трыма львамі, і грукнуў мячом у ножнах. — Мы ім пад Содэнам дыхту далі — можа паўтарыць.

— Колькі самаўпэўненасці, — прабурчаў Шэлдан Скагс. — Вы, відаць, забылі, пане-ўлада, што перш чым здарылася другая бітва пад Содэнам, Нільфгаард пракаціўся па вашых землях жалезным катком і трупамі такіх зухаў, як вы, заслаў палі ад Марнадаля да Зарэчча. А спынілі нільфгаардцаў таксама не крыклівыя зухі вашай пароды, а аб'яднаныя згодаю сілы Тэмерыі, Рэданіі, Аэдырна і Каэдвена. Згода і еднасць — вось што іх спыніла!

— Не толькі, — звонка, але холадна прамовіў Радкліф. — Не толькі гэта, пане Скагс.

Красналюд гучна кашлянуў, шморгнуў носам, паскроб ботамі, а потым злёгка пакланіўся чарадзею.

— Ніхто не прымяншае заслугі вашых таварышаў, — сказаў ён. — І ганьба таму, хто не прызнае геройства чарадзеяў з Содэнскага ўзгор'я, бо паўсталі яны адважна, пралілі за агульную справу кроў і ў вялікай меры паспрыялі перамозе. Казялец у сваёй баладзе пра іх не забыў — і мы не забудзем. Але заўважце: чарадзеі тыя, згодна і салідарна падняўшыся на абарону Содэна, прызналі правадырства Вільгефорца з Рогевэйна — роўна як мы, ваяры Чатырох Каралеўстваў, падпарадкаваліся Візіміру з Рэданіі. І як шкада, што толькі на час вайны хапіла гэтай згоды і салідарнасці. Бо сённяя, у мірныя дні, мы зноў раздзяліліся. Візімір з Фольтэстам душаць адзін аднаго мытам і штапельным правам, Дэмавенд з Аэдырна б'ецца з Хэнсэльтам за Паўночную марку, а Хэнгфорская ліга і кавірскія Тысеніды пляваць на ўсё хацелі. Ды нават сярод чарадзеяў, як я чуў, не знойдзеш колішняй згоды.

Не згуртаванья вы, не арганізаванья, не з'яднанья.
У адрозненне ад нільфгаардцаў.

— Нільфгаардам уладарыць імператар Эмгыр вар Эмрэйс, тыран і самаўладца, які паслушэнства выбівае пугай, вяроўкай і сякерай! — загрымеў граф Віліберт. — Вы і нам гэта прапануеце, пане красналюдзе? Аб'яднацца ў такую тыранію? А які ж кароль і якое каралеўства мусіць, на вашу думку, падпарадкаваць сабе ўсе астатнія? У чыёй руцэ скіпетр з бізуном бачыць жадаеце?

— А мне якая розніца, — паціснуў плячыма Скагс. — Гэта вашы чалавечыя справы. Каго б вы там каралём ні выбралі, гэта будзе не красналюд.

— І не эльф, і нават не паўэльф, — дадаў высокі прадстаўнік Старэйшага Народа, усё яшчэ абдымаючы красуню ў жакейцы. — Вы нават на чвэрць эльфа лічыце ніжэйшым за сябе...

— Вось дзе вашае слабае месца, — засмяяўся Віліберт. — Вы з Нільфгаардам у адну дудку дзьмяце, бо Нільфгаард таксама крычыць пра роўнасць і абяцае вам вяртанне даўніх парадкаў — толькі і трэба, што нас зваяваць і гэтыя землі ад нас ачысціць. Вось пра якую аднасць і роўнасць вы марыце, пра яе гаворыце, яе вызнаеце! Бо Нільфгаард вам за гэта золатам плаціць! Ды і нядзіўна, што вы так адно аднаго любіце: нільфгаардцы ж эльфійскай пароды...

— Бздура, — холадна перабіў эльф. — Лухту плецяце, пане рыцар. Расізм вам вочы слепіць, бо нільфгаардцы — людзі. Такія самыя, як вы.

— Мана несусветная! Яны нашчадкі Чорных сьядэ, гэта ўсе ведаюць! У іх жылах цячэ эльфійская кроў! Кроў эльфаў!

— А ў вашых жылах што цячэ? — кпліва ўсміхнуўся эльф. — Мы з вамі змешваем нашу кроў спрадвеку, стагоддзямі, і атрымліваецца ў нас выдатна — не ведаю,

праўда, на жаль ці на шчасце. Вы пачалі асуджаць змяшаньня саюзы менш за чвэрць стагоддзя таму — зрэшты, абсалютна без поспеху. Ну, пакажыце мне чалавека без дамешку сьйдэ-іхаэр, крыві Старэйшага Народа.

Віліберт заўважна пачырванеў. Твар Веры Лёвэнгаўпт таксама зрабіўся пунсовым. Схіліў галаву і закашляўся чарадзей Радкліф. Што цікава, зарумянiлася нават прыгожая эльфiйка ў гарнастаевай жакейцы.

— Мы ўсе — дзеці Маці-зямлі, — разнёся ў павіслай цішыні голас сiвога друiда. — Дзеці Маці-прыроды. І хоць не шануем мы сваю маці, хоць прыносiм ёй шмат хвалявання і болю, хоць разбiваем ёй сэрца, яна нас любiць, любiць усiх. Памятайце пра гэта, о тыя, хто сабраўся тут, у Месцы Прыязнасці. Не будзем спрачацца, хто быў тут першы, бо першым быў выкiнуты хваляй Жолуд, а з Жолуда ўзрос Вялікі Блеабхэрыс, найстарэйшы з дубоў. Стоячы пад яго галiнамі, мiж яго векавечных каранёў, не забывайце пра нашы ўласныя братэрскія каранi і пра зямлю, з якой гэтыя каранi вырастаюць. Памятайце словы з песні паэта Казяльца...

— А і праўда! — крыкнула Вера Лёвэнгаўпт. — Дзе Казялец?!

— Змыўся, — канстатаваў Шэлдан Скагс, глядзячы на пустое месца пад дубам. — Узяў грошы і змыўся не развiтваючыся. Як сапраўдны эльф!

— Як красналюд! — прапiшчалi тавары з жалеза.

— Як чалавек, — паправiў высокі эльф, і красуня ў жакейцы паклала галаву яму на плячо.

* * *

— Гэй, музыканцік! — у пакой без стуку ўвалiлася Мамка Лант'еры, пра чыё з'яўленне загадзя паведаміў

пах гіяцынтаў, поту, піва і вэнджанага мяса. — Госць да цябе. Заходзьце, пане дастойны!

Казялец прагладзіў валасы і выпрастаўся ў вялізным разьблёным фатэлі. Дзве дзяўчыны, што сядзелі ў барда на каленях, хуценька ўскочылі, прыкрылі вабноты, нацягнулі расхрыстаныя кашулі. «Сарамлівасць шлюндраў», — падумаў паэт, — вельмі неблагая назва для балады». Потым устаў, зашпіліў пас, надзеў кунтуш, пазіраючы на шляхціца, што стаяў у дзвярах, і сказаў:

— Вы дапраўды ўсюды мяне знаходзіце, хоць прыдатны час выбіраеце рэдка. На вашае шчасце, я не паспеў вырашыць, якую з гэтых краляў хачу. З тваімі цэнамі, Лант’еры, я не магу сабе дазволіць абедзвюх.

Мамка Лант’еры з разуменнем усміхнулася і пляснула ў далоні. Абедзве дзяўчыны — беласкурая рабаціністая астраўлянка і цёмнавалосая паўэльфіка — паспешліва выйшлі з пакоя. Мужчына, што стаяў у дзвярах, зняў плашч і ўручыў яго Мамцы разам з маленькім, але пузатым мяшэчкам.

— Выбачайце, маэстра, — сказаў ён, падыходзячы і сядучы за стол, — знаю, што не ў час вас непакою. Але вы так раптоўна з-пад дуба зніклі... Я вас на гасцінцы не дагнаў, як збіраўся, а ў мястэчку не адразу напаў на ваш след. Уверце, я шмат часу ў вас не забяру...

— Вы заўсёды так кажаце і заўсёды брэшаце, — перабіў Казялец. — Лант’еры, ідзі і прасачы там, каб нам не перашкаджалі. Ну, пане, я слухаю.

Мужчына дапытліва паглядзеў на Казяльца. Вочы ў яго былі цёмныя, вільготныя, нібыта зараз заплача, нос — востры, а вусны — вузкія і непрыгожыя.

— То не марудзячы перайду да справы, — абвясціў ён, дачакаўшыся, пакуль Мамка зачыніць дзверы. — Мяне балады вашы цікавяць, маэстра. Дакладней, некаторыя

з іх герояў. Іх лёс хвалюе мяне. Бо, калі не памыляюся, крыніцай натхнення для цудоўных песняў, якія я чуў пад дубам, былі жыцці сапраўдных людзей. Я маю на ўвазе... маленькую Цырылу з Цынтры. Унучку каралевы Калантэ.

Казялец паглядзеў у столь і забарабаніў пальцамі па стане.

— Дзіўныя ў вас зацікаўленні, пане шаноўны, — су-ха сказаў ён. — І пытанні дзіўныя. Нешта мне падказвае, што вы не той, за каго я вас прыняў.

— А за каго вы мяне прынялі, калі можна спытаць?

— Можа, і нельга. Залежыць ад таго, ці перадасце вы мне зараз прывітанні ад нашых агульных знаёмых. Трэба было з іх пачаць, а ў вас неяк з галавы вылецела.

— Усё на месцы, — з-за пазухі аксамітнага каптана колеру сепіі госць выцягнуў другі мяшэчак, трохі большы за той, які знесла гаспадыня бардэля, але не менш пузаты і не менш звонкі за першы. — У нас проста агульных знаёмых няма, Казялец. Але няўжо гэтая торбачка не здольная выправіць такі маленькі недахоп?

— І што ж вы хочаце купіць за такі худзенькі кашалёчак? — надзьмуў вусны Казялец. — Увесь бардэль Мамкі Лант’еры і вакольных земляў?

— Дапусцім, я хачу падтрымаць мастацтва. І мастака. Каб мець магчымасць з тым мастаком пабалбатаць пра яго творчасць.

— Аж так любіце мастацтва, пане шаноўны? І аж так прагнеце паразмаўляць з мастаком, што спрабуеце ўвапхнуць мне грошы яшчэ перад выступам, парушаючы гэтым усе правілы ветлівасці?

— У пачатку размовы, — прымружыў цёмныя вочы незнаёмы, — вам маё інкогніта не замінала.

— А цяпер пачало.

— Імені свайго я не саромеюся, — мужчына скрывіў ва ўсмешцы тонкія вусны. — А зваць мяне Рыенцэ. Вы мяне, пане Казялец, не ведаеце, і тое нядзіўна. Занадта вы знаны і слаўны, каб ведаць усіх сваіх прыхільнікаў. А кожнаму аматару вашага таленту здаецца, нібыта ён вас ведае — і ведае так добра, што пэўнае панібрацтва тут было б вельмі дарэчы. І мяне гэта датычыць у поўнай меры, хоць я ўсведамляю, што памыляюся. Прашу мне ласкава прабачыць.

— Ласкава прабачаю.

— Ці можна ў такім выпадку спадзявацца, што вы адкажаце на некалькі пытанняў...

— Няможна, — надзьмуўшыся, перабіў паэт. — Цяпер ваша чарга ласкава прабачыць, бо я неахотна абмяркоўваю тэмы маіх твораў, іх крыніцы натхнення і героў — як выдуманых, так і астатніх. Гэта пазбаўляе паэзію яе паэтычнага грунту і вядзе да трывіяльнасці.

— Няўжо?

— Нават не сумнявайцеся. Самі падумайце: вось калі б я, праспяваўшы баладу пра вясёлую млынарку, абвясціў, што гэта ўсё пра Звірку, жонку млынара Піскуна, і дадаў бы яшчэ, што Звірку можна свабодна трахаць кожны чацвер, бо ў чацвяргі млынар ездзіць на кірмаш, — гэта ўжо была б не паэзія, праўда? Гэта было б зводніцтва альбо агідны паклёп.

— Так-так, разумею, — залапатаў Рыенцэ, — але прыклад, магчыма, няўдалы. Мяне не цікавяць чужыя грахі з грашкамі, і вы не ўзведзяце паклёпу ні на кога, калі адкажаце на мае пытанні. Я хачу знаць толькі адно: што напраўду здарылася з Цырылай, цынтрыйскай прынцэсай? Многія сцвярджаюць, што Цырыла загінула падчас заваёвы горада, ёсць нават сведкі, якія бачылі гэта на ўласныя вочы. А з вашай балады нібыта вынікае, што

дзіця выжыла. І вось мяне цікавіць: гэта ваша фантазія ці факт? Праўда ці мана?

— Ваша цікавасць нечувана мяне цешыць, — шырока ўсміхнуўся Казялец. — Будзеце смяяцца, пане як-вас-там, але гэта я і ставіў сабе мэтаю, пішучы баладу: усхваляваць слухачоў і абудзіць у іх цікавасць.

— Праўда ці мана? — холадна паўтарыў Рыенцэ.

— Калі я вам гэта скажу, уся мая праца пойдзе на глум. Бывай, дружа. Увесь час, які я мог табе аддаць, ты ўжо выкарыстаў. А вунь там два мае натхненні чакаюць, каго з іх я выберу.

Рыенцэ доўга маўчаў, нават не варухнуўшыся, каб устаць. Ён непрыязна глядзеў на паэта вільготнымі вачыма, а паэт чуў, як унутры расце трывога. Знізу, з агульнай залы бардэля, даносіўся вясёлы гоман, да якога часам дамешвалася пранізлівае жаночае хіхіканне. Казялец адварнуў галаву, удаючы паблажлівую пагарду, а насамрэч — ацэньваючы адлегласць да кута пакоя і габелена з німфай, што вадою са збанка палівала сабе грудзі.

— Казялец, — парушыў урэшце маўчанне Рыенцэ, за-соўваючы руку ў кішэню кафтана колеру сепіі, — вельмі цябе прашу, адкажы на пытанні. Мне трэба ведаць. Гэта для мяне неймаверна важна. І павер мне ласкава — для цябе таксама, бо калі адкажаш па-добраму, то...

— То што?

На вузкія вусны Рыенцэ выпаўзла агідная ўсмішка.

— То я не буду прымушаць цябе адказваць.

— Слухай, ты, недавырак, — Казялец устаў і зрабіў пагрозлівую морду, — сілай і гвалтам я звычайна пагарджаю, але зараз вазьму і паклічу Мамку Лант'еры, а яна — такога сабе Грузілу, які ў гэтай гасподзе займае пачэсную і адказную пасаду выкідалы. Сапраўдны майстар сваёй справы. Дасць табе ў сраку штурхля — і паляціш ты над

гарадскімі дахамі так прыгожа, што нешматлікія мінакі — ноч жа — прымуць цябе за пегаса.

Рыенцэ амаль незаўважна варухнуў рукой, і ў ёй нешта бліснула.

— А ты ўпэўнены, — спытаў ён у Казяльца, — што паспееш паклікаць?

Казялец нават не збіраўся правяраць, ці паспее, і чакаць таксама не збіраўся. Нож-матылёк яшчэ не паспеў замільгаць, а потым скласціся ў руцэ Рыенцэ, а Казялец ужо доўгім скачком дасягнуў кута пакоя, нырнуў пад габелен з німфай, нагой адчыніў патаемныя дзверы і на злом галавы рынуўся ўніз па вітай лесвіцы, спрытна чапляючыся за гладкія парэнчы. Рыенцэ кінуўся ў пагоню, але паэт быў упэўнены, што выйграе — бо ведаў гэты сакрэтны лаз як свае пяць пальцаў і не раз ім карыстаўся, уцякаючы ад крэдытораў, раўнівых мужоў і скорых на мардабой канкурэнтаў, у якіх часам краў рыфмы і ноты. Ён ведаў, што на трэцім павароце намацае кругаваротныя дзверцы, за якімі будуць драбіны ў сутарэнне. Казялец быў упэўнены, што Рыенцэ, як і многія да яго, не паспее затармазіць, пабяжыць далей, наступіць на люк і апынецца ў хляве. І яшчэ ў тым, што, пабіўшыся аб падлогу, запэцкаўшыся гаўном і напароўшыся на кныроў, Рыенцэ перадумае яго даганяць.

Казялец памыляўся — як заўсёды, калі быў у нечым упэўнены. За яго спінай штосьці раптоўна бліснула блакітным святлом, і паэт адчуў, што канцавіны дранцвеюць, нямеюць і стынуць. Ногі адмовіліся слухацца, і ён не здолеў заповаліцца ля кругаваротных дзвярэй. Паэт ускрыкнуў і пакаціўся па лесвіцы, б'ючыся аб сцены калідорчыка. Люк пад ім адчыніўся з сухім трэскам, і Казялец рухнуў уніз, у цемру і смурод. А перш чым урэзацца ў цвёрдую падлогу і страціць прытомнасць, успомніў

яшчэ, як Мамка Лант'еры нешта там вярэла пра ремонт хлява.

* * *

Да прытомнасці яго вярнуў боль у звязаных нагах і руках, якія бязлітасна вытрушчваліся з суставаў. Казалец хацеў закрычаць — і не змог: рот нібы хтосьці глінай заляпіў. Ён стаяў на каленях у хляве, а рыплівая вяроўка цягнула яго ўверх за рукі. Каб палегчыць боль, паэт паспрабаваў прыпадняцца, але ногі таксама былі звязаныя. Душачыся хрыпам, устаць ён усё ж здолеў, у чым выдатна дапамог шнур, які неміласэрна цягнуў яго далей.

Перад ім стаяў Рыенцэ, чые злосныя вільготныя вочы блішчалі ў святле ліхтара, які трымаў амаль двухметровы няголены бамбіза. Другі бамбіза — дакладна не ніжэйшы — стаяў ззаду. Да Казяльца даносілася яго дыханне і смурод застарэлага поту. Менавіта гэты, смярдзючы, цягнуў за вяроўку, што звязвала запясці трубадура і была перакінутая праз столовую бэльку.

Ногі Казяльца адарваліся ад падлогі, і паэт нешта правішчаў праз нос — на большае яго не хапіла.

— Досьць, — нарэшце сказаў Рыенцэ, сказаў амаль адразу, але Казяльцу падалося, што мінулі стагоддзі. Ногі крануліся зямлі, але ўкленчыць, нягледзячы на гарачае жаданне, не ўдалося: тугі шнур так і трымаў яго, нацягваючы, нібы струну.

Рыенцэ падышоў бліжэй. На яго твары не было ні следу хоць якой эмоцыі, а вільготныя вочы ні на каліва не змянілі выразу. І голас, які загучаў праз імгненне, быў спакойны, ціхі, нават трохі знуджаны.

— Вершаплёт ты паршывы. Гніляк, недарэка, нікчэмнасць самазакаханая. Гэта ад мяне ты збіраўся ўцячы?

Ад мяне яшчэ ніхто не ўцякаў. Мы не скончылі размовы, блазан, мазгаўня ты дурная. Я задаваў табе пытанні ў цудоўных умовах, а цяпер ты на іх адкажаш, толькі ва ўмовах нашмат менш прыемных. Адкажаш жа, праўда?

Казялец паспешліва заківаў, і Рыенцэ нарэшце ўсмінуўся. А потым даў знак бамбізу. Бард распачна завішчаў, адчуваючы, як нацягваецца вяроўка, а задраныя ўверх рукі трашчаць у суставах.

— Гаварыць ты не можаш, — канстатаваў Рыенцэ, усё яшчэ агідна ўсміхаючыся. — І балюча, праўда? Да твайго ведама, цяпер я цябе мучу для ўласнай прыемнасці, бо страшна люблю глядзець на чужыя пакуты. Ну, яшчэ трохкі вышэй давай.

Казялец захлынуўся крыкам.

— Хопіць, — урэшце загадаў Рыенцэ, а потым падышоў і схапіў паэта за жабо. — Слухай сюды, пеўнік. Зараз я зніму заклінанне, і мова да цябе вернецца. Але калі ты прыдумаеш празмерна павысіць свой чароўны голас — пашкадуеш.

Ён павёў рукой, дакрануўся пярсцёнкам да паэтавай шчакі, і Казялец зноў адчуў сківіцу, язык і паднябенне.

— Цяпер, — ціха працягваў Рыенцэ, — я задам табе некалькі пытанняў, а ты будзеш адказваць без запінкі, хутка і вычарпальна. А калі хоць на імгненне завагаешся ці спатыкнешся, калі дасі мне хоць найменшую падставу сумнявацца ў праўдзівасці тваіх слоў, то... зірні ўніз.

Казялец паслухаўся. І з жахам усвядоміў, што да пугтаў на яго запясцях прымацаваны кароткі шнур, а на яго канцы — цэбар, запоўнены вапнай.

— Калі я загадаю падцягнуць цябе вышэй, — агідна ўсмінуўся Рыенцэ, — а разам з табой — вось гэтае вядзерца, адчувальнасць да тваіх рук ужо не вернецца. Сумняваюся, што пасля такога ты зможаш граць на лют-

ні. Сапраўды сумняваюся. Таму думаю, што зараз ты загаворыш. Я маю рацыю?

Казялец рацыі не пацвердзіў, бо ад страху не змог ні варухнуць галавой, ні выдаць хоць які гук. А па Рыенцэ не было відаць, што пацверджанне яму патрэбнае.

— Май на ўвазе, — папярэдзіў ён, — я адразу зразумею, гаворыш ты праўду ці не, я адным махам выкрыю любыя твае хітрыкі, я не дам сябе заблытаць паэтычнымі штучкамі ці мудрагельскай муццю. Я зраблю гэта з той самай лёгкасцю, з якой паралізаваў цябе на лесвіцы. Таму раю табе, шэльма, узважаць кожнае слова. Што ж, пачнём, а то часу шкада. Як ты ўжо ведаеш, мяне цікавіць гераіня адной з тваіх цудоўных балад — унучка каралевы Калантэ з Цынтры, прынцэса Цырыла, якую пяшчотна называлі Цыры. Паводле відавочцаў, малая загінула падчас заваёвы горада два гады таму. А ў тваёй баладзе маляўніча і кранальна апісаная яе сустрэча з гэтым дзіўным, ледзь не легендарным тыпам... як яго... ведзьмаром Геральтам ці Геральдам. Калі апусціць паэтычнае трызненне пра наканаванне і выракі лёсу, з балады вынікае, што дзіця з бітваў за Цынтру выйшла цэлым. Гэта праўда?

— Не ведаю, — прастагнаў Казялец. — Багі святыя, ды я ўсяго толькі паэт! Чутак наслухаўся, а астатняе...

— Ну?

— Выдумаў я астатняе! Прыхарошыў! Я нічога не ведаю! — завяў бард, убачыўшы, што Рыенцэ дае знак смярдзючаму, і адчуўшы, як нацягваецца вяроўка. — Я не маню!

— Не маніш, — паківаў Рыенцэ. — Адкрыта не маніш, я б адчуў. Але круціш нешта. Не прыдумаў бы ты балады проста так, на пустым месцы. І ведзьмара таго ведаеш — вас пастаянна разам бачылі. Давай, Казялец, кажы, калі табе суставы дарагія. Усё кажы, што ведаеш.

— Гэтая Цыры, — задыхаючыся, вымавіў паэт, — была ведзьмару наканаваная. Так званае Дзіця-Нечаканасць. Вы пэўна чулі, гісторыя вядомая... Яе бацькі прысягнулі, што аддадуць дачку ведзьмару...

— Бацькі аддалі сваё дзіця гэтаму шалёнаму мутанту? Платнаму забойцу? Брэшаш, вершаплёт. Такія бздурны бабам спявай.

— Гэта праўда, душою маці сваёй прысягаю, — захныкаў Казялец. — Мае звесткі — з вартых даверу крыніц. Вядзьмар...

— Пра дзяўчынку раскажвай. Вядзьмар мяне пакуль не цікавіць.

— Ды не ведаю я нічога пра дзяўчынку! Толькі тое, што вядзьмар ехаў па яе ў Цынтру, калі вайна выбухнула! Мы тады і сустрэліся. Ад мяне ён даведаўся пра разню і смерць Калантэ... І пра тое дзіця, пра ўнучку каралевы, мяне распытваў... А я ж ведаў, што ў Цынтры загінулі ўсе, з апошняга бастыёна ніхто не выжыў...

— Кажы далей. Менш метафар, больш канкрэтыкі!

— Калі вядзьмар даведаўся пра падзенне Цынтры і разню, то перадумаў ехаць далей. Мы абодва ўцяклі на поўнач. Я развітаўся з ім у Хэнгфорсе і з таго часу не бачыў. А ён па дарозе трохі гаварыў пра гэтую, як яе... Цыры... і пра наканаванне. Ну, я і склаў баладу. Клянуся, я больш нічога не ведаю!

Рыенцэ зірнуў на яго спадылба.

— А дзе цяпер той вядзьмар? — спытаў ён. — Гэта найманы забойца пачвар, сентыментальны мяснік, што любіць балбатаць пра наканаванне?

— Я ж кажу, апошні раз мы бачыліся...

— Я чуў, што ты кажаш, — перабіў Рыенцэ, — бо ўважліва цябе слухаў. А ты ўважліва слухай мяне. І адказвай менавіта на тые пытанні, якія я задаю. Пытанне гучала так:

калі ніхто не бачыў ведзьмара Геральта, ці, можа, Геральда, больш за год, то дзе ён хаваецца? Дзе прывык хавацца?

— Я не ведаю, — паспешліва адказаў трубадур. — Я не маю, я праўда не ведаю...

— Занадта хутка, Казялец, занадта, — злавесна ўсміхнуўся Рыенцэ. — І падазрона ахвотна. Ты хітры, але неасцярожны. Кажаш, не ведаеш, дзе гэта... Затое, я ўпэўнены, ведаеш, што гэта.

Казялец сціснуў зубы — ад злосці і распачы.

— Ну? — спытаў Рыенцэ, даючы знак смярдзючаму. — Дзе хаваецца вядзьмар? Як называецца гэтае месца?

Паэт не адказаў. Вярхоўка нацягнулася, балюча выкруціла рукі, ступні адарваліся ад падлогі. Казялец узвыў — перарывіста і ненадоўга, бо чарадзейскі пярсцёнак Рыенцэ імгненна заткнуў яму рот.

— Вышэй, вышэй, — Рыенцэ ўпёрся рукамі ў сцёгны. — Ведаеш, Казялец, я ж магу магіяй пераараць табе мазгі, але гэта вельмі стамляе. Ну і яшчэ падабаецца мне глядзець, як вочы ад болю з арбіт вылазяць. Ты і так раскажаш.

Казялец сам ведаў, што раскажа. Вярхоўка, што звязвала яго запясці, напялася, напоўнены вапнай цэбар з рыпеннем пасунуўся па падлозе.

— Пане, — раптам падаў голас першы бамбіза, засланяючы ліхтар плашчом і гледзячы праз шчыліну ў дзвярах хляўка, — сюды нехта сунецца. Дзеўка хіба якаясь.

— Вы ведаеце, што рабіць, — зашыпеў Рыенцэ. — Ліхтар патушы.

Смярдзючы адпусціў вярхоўку, і Казялец бяссільна паваліўся на зямлю — але так, каб бачыць, што бамбіза з ліхтаром стаў ля дзвярэй, а смярдзючы, з доўгім нажом у руцэ, стаіўся з іншага боку. Праз шчыліны паміж дошкамі прасочвалася святло з бардэля, і да паэта даносіліся гоман і спевы зверху.

Дзверы хляўка рышнулі, адчыніліся, і ў іх з'явілася невысокая фігурка, ахутаная плашчом, у круглай шапачцы, што шчыльна прылягала да галавы. Трохі павагаўшыся, жанчына пераступіла парог. Да яе падскочыў смярдзючы, з размаху ўдарыў нажом... і зваліўся на карачкі, бо нож не сустрэў перашкоды і прайшоў праз горла жанчыны як праз клуб дыму. Таму што фігурка і была клубом дыму, які акурат пачаў развейвацца. Але яшчэ да таго як ён знік зусім, у хлеў зайшла іншая фігура — невыразная, цёмная і жвавая, нібы ласіца. Казялец убачыў, як яна, шпурнуўшы плашч у бамбізу з ліхтаром, пераскочыла смярдзючага, як нешта бліснула ў яе руцэ, а потым пачуў, як смярдзючы задыхнуўся і страшна захрыпеў. Другі бамбіза вылузаўся з плашча, скокнуў, замахаў нажом... З рукі цёмнай фігуркі, зашыпеўшы, вылецела агністая маланка і з жудасным трэскам разлілася, нібы падпаленая аліва, па твары і грудзях бамбізы. Той дзіка закрычаў, і хлеў напоўніўся агідным пахам гарэлага мяса.

Тут у бой уступіў Рыенцэ. Заклінанне, кінутае ім, разбіла цемру блакітным бляскам. Казялец убачыў стройную жанчыну ў мужчынскім адзенні, што дзіўна жэстыкулявала абедзвюма рукамі. Убачыў толькі на імгненне, бо блакітнае зарыва раптоўна знікла ў грукаце і асляпляльнай успышцы, а Рыенцэ, раз'юшана крычучы, адляцеў назад і рухнуў на драўляныя перагародкі, з трэскам іх зламаўшы. Жанчына ў мужчынскім адзенні падскочыла да яго, у яе руцэ замільгаў нож. Хлеў зноў напоўніўся бляскам (цяпер — залатым), які біў з зіхоткага авала, што невядома адкуль з'явіўся ў паветры. Казялец убачыў, як Рыенцэ падрываецца ўверх і скача ў авал, у момант знікаючы. Авал пацямнеў, але перш чым ён згас цалкам, жанчына падбегла да яго і, выцягнуўшы

руку, пракрычала штосьці незразумелае. Там затрашчала і зашумела, а ўсё больш цьмяны авал на імгненне закіпеў грукатлівым агнём. Здалёк — вельмі здалёк — да вушэй Казяльца данёсся незразумелы гук, што вельмі нагадваў крык болю. Авал згас зусім, і ў хляве зноў запа-наваў змрок. Паэт адчуў, які рассейваецца сіла, што за-тыкала яму рот.

— Дапамажыце! — завьў ён. — Ратунку!

— Чаго равеш, Казялец? — сказала жанчына, апускаючыся на калені побач і разразаючы яго путы нажом-матэльком Рыенцэ.

— Енэфер? Гэта ты?!

— Ты ж не будзеш сцвярджаць, што забыў, як я выглядаю. Ды і мой голас не мусіць быць чужы твайму музычнаму слыху. Устаць можаш? Косці цэлыя?

Казялец з цяжкасцю падняўся, застагнаў і расцёр знямелья рукі.

— А з імі што? — паказаў ён на целы, што ляжалі на зямлі.

— Праверым, — чарадзейка з ляскатам склала нож. — Адзін мусіць быць жывы. У мяне да яго парачка пытанняў.

— Гэты, — трубадур стаў над смярдзючым, — здаецца, жывы.

— Не думаю, — раўнадушна прамовіла Енэфер. — Гэтаму я перарэзала трахею і сонную артэрыю. Можа, нешта ў ім яшчэ і ліпіць, але гэта ненадоўга.

Казялец здрыгануўся.

— Ты перарэзала яму горла?

— Калі б я з прыроджанай абачлівасці не паслала перад сабой ілюзію, то ляжала б тут сама. Давай другога праверым... халера! Ты паглядзі, такі вялікі мужык, а не вытрымаў. Шкада, шкада...

— І гэты памёр?

— Спёкся. Хм-м... відаць, я трохі перабрала з яго падсмажваннем. Ого, нават зубы абвугліліся... Казялец, што з табой? Рыгаць сабраўся?

— Ага, — прамармытаў паэт, сагнуўшыся і абапёршыся лбом аб сцяну хлеўчука.

* * *

— Усё сказаў? — чарадзейка адставіла кубак і пацягнулася да ражна з куранятамі. — Нічога не перакруціў, нічога не прапусціў?

— Нічога. Апроч падзякі. Дзякуй табе, Енэфер.

Яна зірнула яму ў вочы і адказала лёгкім кіўком. Чорныя бліскучыя пасмы пайшлі хвалямі і вадаспадам паліліся з пляча. Чарадзейка згрузіла запечанае кураня на драўляную талерку і пачала ўмела яго раздзяляць, дапамагаючы сабе нажом і відэльцам. Толькі адзін знаёмы Казяльца мог гэтак жа спраўна есці курыцу нажом і відэльцам, і цяпер паэт ведаў, ад каго Геральт гэтаму навучыўся. Ха, падумаў трубадур, ну натуральна, ён жа год жыў з ёй у Венгербергу, перш чым ад яе збег, не адно дзівацтва мусіў пераняць. Казялец сцягнуў з ражна другое кураня, імгненна адарваў нагу і пачаў грызці, дэманстратыўна трымаючы абедзвюма рукамі.

— Адкуль ты даведалася? — спытаў ён. — Як табе ўдалося своечасова прыйсці мне на дапамогу?

— Я была пад Блеабхэрысам, калі ты выступаў.

— Не бачыў.

— А я і не хацела, каб мяне бачылі. Потым ты паехаў у мястэчка, а я следам. І чакала тут, у карчме, — не ісці ж за табой у гэты прытулак сумнеўнай асалоды і несумненнай ганарэі. Але потым страціла цярпенне. Акурат бадзялася па двары, калі мне падалося, што з хлеўчука

даносяцца галасы. Навастрыла вушы — і аказалася, што там не нейкі садаміт, як мне спачатку падалося, а ты. Гэй, гаспадару! Яшчэ віна, будзь так ласкавы!

— Слухаюся, вяльможная пані! Лячу!

— Таго самага, што і раней, калі ласка, але гэтым разам без вады. Ваду я вытрымліваю толькі ў лазні, у віне яна страшна агідная.

— Лячу-лячу!

Енэфер адсунула талерку. На курыных касцях, як заўважыў Казялец, мяса засталася яшчэ на сняданне для карчмара з сям'ёй. Нож з відэльцам — гэта, без сумневу, вытанчана і прыгожа, але не асабліва дзейсна.

— Дзякуй табе, — паўтарыў паэт, — за выратаванне. Гэты псялыжнік Рыенцэ не пакінуў бы мяне жывым. Выдраў бы ўсе звесткі і зарэзаў бы як барана.

— І я так думаю, — яна наліла віна сабе і яму, падняла кубак. — То вып'ем за тваё ўратаванае здароўе, Казялец.

— За тваё, Енэфер, — адсалютаваў ён. — За тваё здароўе, за якое я ад сёння буду маліцца пры кожным зручным выпадку. Цяпер я табе вінны, цудоўная пані, і аддам доўг сваімі песнямі. Зруйную міф пра тое, што чарадзеі абыякавыя да чужых пакут і не спяшаюцца на дапамогу іншым — бедным няшчасным смяротным.

— Ну, — злёгка ўсміхнулася яна, мружачы прыгожыя фіялкавыя вочы, — у міфах ёсць доля праўды, яны не на пустым месцы з'явіліся. Але ты мне не чужы, Казялец, я ж цябе ведаю і люблю.

— Праўда? — паэт таксама ўсміхнуўся. — Як умела ты гэта хавала. Я чуў нават меркаванне, што — цытую — ты ад мяне як ад чумы шарахаешся.

— Некалі так і было, — чарадзейка раптам зрабілася сур'ёзнай. — А потым я змяніла стаўленне. І праніклася да цябе ўдзячнасцю.

— За што, калі можна спытаць?

— Няважна, — адказала яна, круцячы ў руках пусты кубак. — Вернемся да надзённых пытанняў. Да тых, якія табе задавалі ў хляве, выкручваючы рукі з суставаў. Як усё было насамрэч, Казялец? Ты праўда не бачыў Геральта з часоў ваших уцёкаў ад Яругі? Праўда не ведаў, што пасля заканчэння вайны ён вярнуўся на Поўдзень? Што быў цяжка паранены — так цяжка, што хадзілі нават чуткі пра яго смерць? Ты ні пра што не ведаў?

— Не. Не ведаў. Я вельмі доўга сядзеў у Понт-Ванісе, пры двары Эстэрада Тысэна. А потым у Хэнгфорсе, у Недаміра...

— Не ведаў... — паківала чарадзейка і расшпіліла каптанчык. На чорнай аксамітцы ў яе на шыі бліснула дзяментамі зорка з абсідыяну. — І пра тое, што, акрыяўшы ад ран, Геральт паехаў у Зарэчча, таксама не ведаў? І не здагадваешся, каго ён там шукаў?

— Здагадваюся. Але не ведаю, ці знайшоў.

— Не ведаеш, — паўтарыла яна. — І гэта ты, хто ведае ўсё пра ўсіх і пра ўсё спявае. Нават пра такія інтымныя рэчы, як чужыя пачуцці. Я ж слухала твае балады пад Блеабхэрысам, Казялец. І некалькі прыгожых строф ты прысвяціў маёй асобе.

— У паэзіі свае правы, — прабурчаў ён, утаропіўшыся ў кураня. — Не варта крыўдзіцца...

— «Як крылы крука валасы і як начная бура...» — працягвала Енэфер з перабольшанай экспрэсіяй. — «...А вочы — ненадзейны схоў фіялкавых маланак». Гэтак там было?

— Такою я цябе запомніў, — усміхнуўся паэт. — А той, хто сцвярджае, што апісанне недакладнае, хай першы кіне ў мяне камень.

— Вось толькі не ведаю, — скрозь зубы працадзіла чарадзейка, — хто ўпаўнаважыў цябе апісваць мае ўну-

транья органы. Як там... «А сэрца яе — быццам камень каштоўны, і цвёрдае, як дыямент, нячулае, як дыямент, і коле, раніць, як абсідыян». Сам прыдумаў? Ці...

Яе вусны таргануліся і скрывіліся.

— ...ці наслухаўся нечых там жаласных прызнанняў?

— Кхм... — Казялец кашлянуў і паспрабаваў ухіліцца ад небяспечнай тэмы: — А скажы мне, Енэфер, ты сама калі апошні раз бачыла Геральта?

— Даўно.

— Пасля вайны?

— Пасля вайны... — голас Енэфер амаль не змяніўся. — Не, пасля вайны не бачыла. Я вельмі доўга... нікога не бачыла. Але вернемся да справы, паэце. Я трохі здзіўленая тым, што ты ні пра што не ведаеш і ні пра што не чуў, а цябе ўсё адно падвешваюць да бэлькі, прагнучы інфармацыі. Цябе самога гэта не трывожыць?

— Трывожыць.

— Слухай, — рэзка сказала яна, стукнуўшы кубкам аб стол, — слухай уважліва: прыбяры гэтую баладу са свайго рэпертуару. Не спявай яе.

— Ты пра...

— Ты цудоўна ведаеш, пра што я. Спявай сабе пра вайну з Нільфгаардам. Пра мяне і Геральта таксама спявай — гэтым ты нам не нашкодзіш, не дапаможаш, нічога не паправіш, нічога не пагоршыш. Але пра Львяня з Цынтры не спявай.

Яна разгледзелася, правяраючы, ці не прыслухоўваецца да іх хто-небудзь з нешматлікіх гасцей карчмы, і пачакала, пакуль дзеўка, што падмятала падлогу, адыдзе да кухні.

— А таксама старайся ўнікаць сустрэч сам-насам з чужымі, — ціха сказала Енэфер. — Ну, з тымі, хто ў самым пачатку забывае перадаць прывітанне ад агульных знаёмых. Разумееш?

Ён здзіўлена зірнуў на яе. Енэфер усміхнулася.

— Прывітанне табе ад Дэйкстры, Казялец.

Цяпер ужо бард спалохана агледзеўся. Яго здзіўленне было такім відавочным, а выраз твару — такім забаўным, што чарадзейка дазволіла сабе кплівую грывасу.

— Дэйкстра, — шагнула яна, перагнуўшыся праз стол, — пры першай магчымасці просіць справаздачу. Ты вяртаешся з Вердэна, а Дэйкстру цікавіць, пра што размаўляюць пры двары караля Эрвіла. Мяне прасілі перадаць, што гэтым разам справаздача мусіць быць прадметнай, дэталнай і ні ў якім разе не вершаванай. Прозай, Казялец, прозай.

Паэт пракаўтнуў сліну і кіўнуў. Потым памаўчаў, абдумваючы пытанне, але чарадзейка яго апярэдзіла.

— Надыходзяць цяжкія часы, — ціха сказала яна. — Цяжкія і небяспечныя. Часы перамен. Шкада было б старэць з думкай, што не зрабіла нічога, каб гэтыя перамены былі да лепшага, праўда?

Ён каротка кіўнуў, адкашляўся.

— Енэфер...

— Слухаю цябе, паэце.

— Тыя ў хляве... Хацелася б ведаць, кім яны былі, чаго хацелі і хто іх паслаў. Ты забіла абодвух, але чуткі даносяць, што вы можаце выцягнуць інфармацыю нават з нябожчыкаў.

— А што некрамантыя забароненая эдыктам Капітула, чуткі не даносяць? Адчапіся, Казялец. Тыя галаварэзы ўсё адно наўрад ці ведалі шмат. А вось той, што ўцёк... Хм... З ім трохі іначай.

— Рыенцэ. Ён жа чарадзей, праўда?

— Так. Але не вельмі ўмелы.

— І ўсё ж здолеў ад цябе ўцячы. Я бачыў як. Тэлепартацыя ж, праўда? Гэта ўжо пра нешта сведчыць.

— Ну вядома, сведчыць. Сведчыць пра тое, што яму нехта дапамог. У гэтага Рыенцэ не было ні часу, ні сіл, каб адкрыць авальны партал у паветры. Такая тэлепартацыя — гэта табе не хвост сабачы. Ясна, што партал адкрыў нехта іншы. Нехта непараўнальна мацнейшы. Таму я і пабаялася даганяць — невядома, дзе гэта скончылася б. Але ўслед паслала трохі небалага жару. Цяпер яму трэба шмат заклінанняў і эліксіраў супраць апёкаў, а пазнакі ўсё адно на нейкі час застануцца.

— Ён нільфгаардзец, калі табе цікава.

— Думаеш? — Енэфер выпрасталася і, хуткім рухам дастаўшы з кішэні нож-матылёк, пакруціла яго ў руцэ. — Нільфгаардскія нажы цяпер многія носяць. Яны зручныя, ёмкія, нават у дэкальтэ схаваць можна...

— Я не пра нож. Выпытваючы мяне, ён выкарыстаў выразы «бітва за Цынтру» і «заваёва горада», нешта такое. А я не ніколі не чуў, каб гэтыя падзеі хтосьці называў так. Для нас гэта заўсёды была бойня. Бойня ў Цынтры. Іначай не гаворыць ніхто.

Чарадзейка падняла руку, разглядаючы пазногці.

— Цудоўна, Казялец. У цябе чуйнае вуха.

— Прафесійная дэфармацыя.

— Ты пра якую з прафесій, цікава? — какетліва ўсміхнулася чарадзейка. — Але дзякуй за інфармацыю, яна каштоўная.

— Хай гэта будзе мой унёсак у змены да лепшага, — усміхнуўся ён у адказ. — А скажы мне, Енэфер, чаму Нільфгаард так цікавіцца Геральтам і дзяўчынкай з Цынтры?

— Не забівай гэтым галаву, — яна зноў зрабілася сур'ёзнай. — Я ж казала табе забыць, што ты некалі чуў пра ўнучку Калантэ.

— Помню-помню. Але мне не тэма для балады патрэбная.

— А што табе тады, халера, трэба? У лоб?

— Дапусцім, — ціха сказаў Казялец, абапіраючыся падбароддзем на сплеченыя далоні і гледзячы чарадзейцы ў вочы, — Геральт сапраўды знайшоў і ўратаваў гэтае дзіця. Дапусцім, ён урэшце паверыў у сілу наканавання і забраў дзяўчынку з сабой. Куды? Рыенцэ намагаўся выбіць з мяне гэта катаваннямі. А ты, Енэфер, ведаеш. Ведаеш, дзе залёг вядзьмар.

— Ведаю.

— А як туды дабрацца, ведаеш?

— І гэта ведаю.

— Як думаеш, можа, варта яго папярэдзіць? Расказаць, што яго з дзяўчынкай шукаюць такія... рыенцападобныя. Я б сам паехаў, але напраўду не ведаю, дзе гэта... тое месца, якое не хочацца называць...

— Дагаворвай, Казялец.

— Калі ты ведаеш, дзе цяпер Геральт, то мусіш паехаць і папярэдзіць яго. Ты яму павінная, Енэфер. Вас жа звязвала нешта.

— Без сумневу, — холадна адказала яна. — Звязвала. Таму я крыху яго ведаю. Ён не любіў, калі да яго лезлі з дапамогай. А калі дапамога была яму патрэбная, ён прасіў яе ў тых, каму давяраў. Прайшоў год з тых падзей, а я... не атрымала ад яго ніякіх вестак. А што да доўгу, то павінная я яму столькі ж, колькі ён мне. Ні больш, ні менш.

— Тады я паеду, — падняў галаву Казялец. — Скажы...

— Не скажу, — перабіла яна. — Цябе выкрылі, Казялец. І могуць прыйсці зноў, таму чым менш ты будзеш ведаць, тым лепш. Уцякай адсюль. Едзь у Рэданію, да Дэйкстры і Філіпы Эйлхарт, увяжыся за прыдворны-

мі Візіміра. І яшчэ раз папярэджваю: забудзь пра Львяня з Цынтры. Пра Цыры. Прыкінься, што ніколі не чуў гэтага імені. Калі ласка, зрабі тое, пра што я прашу. Мне не хацелася б, каб з табой здарылася кепскае. Я вельмі цябе люблю і многім табе абавязаная...

— Ты гаворыш гэта ўжо другі раз. Чым ты мне абавязаная, Енэфер?

Чарадзейка адварнулася і доўга маўчала.

— Ты з ім ездзіў, — нарэшце вымавіла яна. — Дзякуючы табе ён не быў адзін. Ты быў яму сябрам. Быў з ім.

Бард апусціў вочы.

— Яму гэта не надта прыдалося, — прабурчаў ён. — Няшмат ён меў з такога сяброўства. Я яму ў асноўным клопат прыносіў, ён увесь час мяне з нейкіх гісторый выцягваў... дапамагаў мне...

Яна нахілілася над сталом, накрыва яго далоні сваімі і моцна сціснула, не сказаўшы ні слова. У яе вачах быў жаль.

— Едзь у Рэданію, — паўтарыла яна праз хвіліну. — У Трэтагор. Дэйкстра і Філіпа пра цябе паклапоцяцца. Не гуляй у гераізм. Ты ўлез у небяспечную справу, Казялец.

— Я заўважыў, — скрывіўся ён, расціраючы руку, што ўсё яшчэ балела. — Менавіта таму і думаю, што Геральта варта папярэдзіць. Толькі ты ведаеш, дзе яго шукаць. Дарогу ведаеш. Здагадваюся, што табе здаралася там бываць... у гасцях.

Енэфер адварнулася. Казялец заўважыў, як яна сціснула вусны і як таргануўся мускул на яе шчацэ.

— Вядома, калісьці здаралася, — прамовіла яна, і было ў гэтым тоне нешта няўлоўна дзіўнае. — Я была там гасцяй. Але ніколі — няпрошанай.

Вецер люта завьў, прыгнуў да зямлі мяцёлкі траў, зашумеў у кустах глогу і высокай крапіве. Хмары праплылі праз круг месяца, і ён на імгненне асвятліў вялізны замак, заліўшы бледнай, растваранай у ценях смугой роў і рэшткі муру, паказаўшы макаўкі чэрапаў, што шчэрылі зламаныя зубы, утаропіўшыся ў пустату чорнымі ямамі вачніц. Цыры тоненька піснула і схавала галаву пад плашчом ведзьмара.

Падагнаная пяткамі кабыла асцярожна пераступіла кучу цаглін і зайшла пад паўразбураную аркаду. Звон падкоў на каменных плітах абуджаў у замкавых сценах жудаснае рэха, прыглушанае выццём ветру. Цыры дрыжала, учапіўшыся рукамі ў конскую грыву.

— Мне страшна, — прашаптала дзяўчынка.

— Няма чаго баяцца, — адказаў вядзьмар, кладучы руку ёй на плячо. — На свеце цяжка знайсці бяспечнейшае месца. Гэта Каэр-Морэн, Вядзьмарскі Прытулак. Калісьці тут быў прыгожы замак. Даўно.

Цыры маўчала, нізка схіліўшы галаву. Кабыла вядзьмара па імені Плотка ціха фыркнула, нібы таксама хацела супакоіць Цыры.

Яны занурыліся ў змрочную бездань, у доўгі бясконцы чорны тунэль між калон і аркад. Плотка ішла ахвотна і ўпэўнена, не зважаючы на ​​непраглядную цемру і звонка цокаючы падковамі па плітах.

Канец тунэля паказаўся раптоўна, і перад імі запала ла чырвоным святлом простая лінія. Разросшыся і пашырыўшыся, яна зрабілася дзвярыма, з за якіх зарывам білі агні паходняў у жалезных трымальніках на сценах. А ў дзвярах стаяла чорная фігура, чые контуры размазаў бляск.

— Хто? — пачула Цыры злосны металічны голас, які нагадваў сабачы брэх. — Геральт?

— Так, Эскель, гэта я.

— Заходзь.

Вядзьмар злез з каня, зняў з сядла Цыры, паставіў на зямлю, увапхнуў ёй у рукі клуначак, у які яна сутаргава ўчапілася, шкадуючы, што ён занадта маленькі, каб за ім схавацца.

— Пачакай тут з Эскелем, — сказаў Геральт. — Я адведу Плотку ў стайню.

— Ідзі да святла, малы, — прабурчаў той, каго вядзьмар назваў Эскелем. — Не стой у цемры.

Цыры зірнула ўверх, на яго твар — і з цяжкасцю стрымала крык жаху. Гэта быў не чалавек. Ён стаяў на двух нагах, пах потам і дымам, насіў звычайнае чалавечае адзенне, але гэта быў не чалавек. У людзей, падумала яна, не бывае такога твару.

— Ну давай, чаго чакаеш, — падагнаў Эскель.

Яна не варухнулася. З цемры даносіўся ўсё цішэйшы стук падкоў Плоткі. Нешта мяккае з піскам прабегла па назе. Цыры падскочыла.

— Не стой у цемры, карапуз, а то пацукі боты з’ядуць.

Прыціскаючы да сябе клуначак, Цыры зрабіла хуткі крок да святла. З пад ног з піскам разбягаліся пацукі. Эскель нахіліўся, адабраў у яе мяшэчак і зняў капюшон.

— Халера, — прабурчаў ён, — дзяўчынка. Гэтага толькі не хапала.

Яна са страхам зірнула на яго. Эскель усміхнуўся — і яна раптам убачыла, што не, усё-такі чалавек, і твар у яго звычайны чалавечы, проста знявечаны доўгім агідным паўкруглым шрамам, які бег праз усю шчаку — ад краёчка вуснаў да вуха.

— Ну, раз ты ўжо тут, сардэчна запрашаем у Каэр-Морэн, — сказаў Эскель. — Як цябе завуць?

— Цыры, — адказаў за яе Геральт, бясшумна выплываючы са змроку. Эскель павярнуўся — і раптам абодва ведзьмары моўчкі ўпалі адзін аднаму ў абдымкі, моцна аплялі адзін аднаго рукамі. На імгненне.

— Ты жывы, Воўча.

— Жывы.

— Ну і добра, — Эскель дастаў з трымальніка паходню. — Ідзіце. Я зачыню ўнутраную браму, а то цяпло ўцякае.

Яны пайшлі калідорам. Пацукі былі і тут: шмыгалі пад сценамі, папісквалі з пустаты цёмных бакавых праходаў, разбягаліся ад хісткіх кругоў святла, якія адкідвала паходня. Цыры дрыпала хутка, стараючыся не адстаць.

— Хто тут цяпер зімуе, Эскель? Апроч Весеміра.

— Ламберт і Коэн.

Яны спуściліся па стромай і слізкай лесвіцы. Унізе былі відаць водбліскі святла. Да Цыры даляцелі галасы і данёсся пах дыму.

Зала была прасторная, яе залівала святло з вялікага ачага, у якім трашчалі языкі агню, перш чым іх засмоктвала пашча коміна. Пасярэдзіне залы стаяў аграмадны цяжкі стол — змясціцца за ім магло як найменш дзесяць чалавек. А сядзела трое. Тры чалавекі. Тры ведзьмары, паправіла самую сябе Цыры. Яна бачыла толькі фігуры на фоне агню.

— Вітаем, Воўча. Мы цябе чакалі.

— Вітаю і я цябе, Весемір. І вас, хлопцы. Як добра вярнуцца дадому.

— І каго ты нам прывёў?

Геральт трохі памаўчаў, а потым паклаў руку Цыры на плячо і лёгка падпіхнуў наперад. Яна ішла нязграбна,

няўпэўнена, сціскаючыся і горбячыся, схліўшы галаву. Мне страшна, падумала яна. Вельмі страшна. Калі Геральт мяне знайшоў і забраў з сабой, я думала, што страх ужо не вернецца, што застанецца ўспамінам... А цяпер замест дома я ў гэтым жудасным цёмным зруйнаваным замку, поўным пацукоў і жахлівага рэха... І я зноў стаю перад чырвонай сцяной агню. І бачу грозныя чорныя фігуры, а ў мяне ўтаропіліся злосныя вочы. І так страшна блішчаць...

— Хто гэтае дзіця, Воўча? Хто гэтая дзяўчынка?

— Яна — маё... — і Геральт раптоўна змоўк. Цыры адчула на плячах яго моцныя цвёрдыя далоні... і страх знік. Згінуў бясследна. Чырвоны траскатлівы агонь дарыў цяпло. Толькі цяпло. А чорныя фігуры былі фігурамі сяброў. Заступнікаў. У вачах блішчала цікаўнасць. І клопат. І трывога...

Пальцы Геральта сціснулі яе плечы.

— Яна — наша наканаванне.

